

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 7 maja 2020 r. *

Odwołanie – Pomoc państwa – Pomoc regionalna na rzecz przemysłu hutnictwa żelaza i stali –
Decyzja uznająca pomoc za niezgodną ze wspólnym rynkiem – Pojęcie „pomocy państwa” – Korzyść –
Kryterium podmiotu prywatnego – Oczywista pomyłka – Ciężar dowodu – Granice kontroli sądowej

W sprawie C-148/19 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
wniesione w dniu 19 lutego 2019 r.,

BTB Holding Investments SA, z siedzibą w Luksemburgu (Luksemburg),

Duferco Participations Holding SA, z siedzibą w Luksemburgu,

które reprezentowali J.-F. Bellis, R. Luff, M. Favart oraz Q. Declève, avocats,

strona wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania były:

Komisja Europejska, którą reprezentowali V. Bottka oraz G. Luengo, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

Foreign Strategic Investments Holding (FSIH),

interwenient w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: P.G. Xuereb, prezes izby, A. Arabadjiev (sprawozdawca) i A. Kumin, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Pitruzzella,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 W odwołaniu BTB Holding Investments SA (zwana dalej „spółką BTB”) i Duferco Participations Holding SA (zwana dalej „spółką DPH”) wnoszą o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 11 grudnia 2018 r., BTB Holding Investments i Duferco Participations Holding/Komisja (T-100/17, niepublikowanego, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2018:900), mocą którego Sąd oddalił ich skargę o stwierdzenie częściowej nieważności decyzji Komisji (UE) 2016/2041 z dnia 20 stycznia 2016 r. w sprawie pomocy państwa SA.33926 2013/C (ex 2013/NN, 2011/CP) wdrożonej przez Belgię na rzecz Duferco (Dz.U. 2016, L 314, s. 22, zwanej dalej „sporną decyzją”).

Okoliczności powstania sporu

- 2 Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione przez Sąd w pkt 1–21 zaskarżonego wyroku i dla celów niniejszego postępowania można je streścić w przedstawiony niżej sposób.
- 3 Grupa Duferco prowadzi działalność polegającą na produkcji i sprzedaży stali. Jest obecna w około pięćdziesięciu krajach na świecie. W 2009 r. działalność tej grupy w Europie koncentrowała się głównie na Belgii i Włoszech. Grupa ta prowadziła również działalność między innymi w Szwajcarii, w Luksemburgu i we Francji.
- 4 Grupa Duferco otworzyła swoją siedzibę w Belgii w 1997 r. i do 2002 r. nabyła różne zakłady produkcji stali. W wyniku tej serii transakcji nabycia rzeczona grupa posiadała trzy główne spółki zależne w Belgii, a mianowicie Duferco Clabecq, Duferco La Louvière i Carsid.
- 5 Konsolidacja działalności handlowej grupy Duferco odbywała się w ramach spółki Duferco Industrial Investment (zwanej dalej „spółką DII”), której następcą prawnym była spółka DPH. Na czele grupy Duferco znajduje się spółka BTB, spółka dominująca grupy, która wstąpiła w prawa i obowiązki spółki Bolmat Holding Ltd (zwanej dalej „spółką Bolmat”) oraz spółek Ultima Holding Ltd i Ultima Partners Ltd (zwanymi dalej łącznie „Ultima”), dawniej spółek dominujących względem spółki DPH.
- 6 W 2006 r. grupa Duferco zawiązała partnerstwo strategiczne z rosyjską grupą Novolipetsk (zwaną dalej „grupą NLMK”). Partnerstwo to miało na celu wykorzystanie obecności grupy NLMK na wcześniejszym etapie łańcucha produkcji stali (dostawa surowców i wytwarzanie półproduktów). Przybrało ono formę udziału spółki dominującej grupy NLMK w kapitale zakładowym jednej ze spółek holdingowych grupy Duferco, działającej pod firmą Steel Invest & Finance (Luxembourg) SA (zwanej dalej „spółką SIF”). Do spółki SIF włączono liczne aktywa grupy Duferco, w tym Duferco Clabecq, Duferco La Louvière i Carsid. Amerykański oddział grupy Duferco, a mianowicie Duferco US Investment Corp. (zwany dalej „spółką Duferco US”) i jego spółka zależna Duferco Farrell Corp. (zwana dalej „spółką Farrell”), również został włączony do spółki SIF pod koniec 2006 r. W dniu 18 grudnia 2006 r. zatwierdzono porozumienie między grupami Duferco i NLMK, a spółka dominująca grupy NLMK nabyła 50% udziałów w kapitale zakładowym spółki SIF.
- 7 Latem 2011 r. zakończyło się partnerstwo strategiczne między grupą Duferco a grupą NLMK. Obie grupy spółki podzieliły się aktywami spółki SIF.
- 8 W listopadzie 2011 r. belgijski dziennik opublikował szereg artykułów, zgodnie z którymi region Walonii (Belgia) przyznawał wsparcie finansowe grupie Duferco od 2003 r. bez uprzedniego poinformowania o tym Komisji. Według tego dziennika region Walonii utworzył w marcu 2003 r. nową finansową spółkę holdingową, Foreign Strategic Investment Holding SA (zwaną dalej „spółką FSIH”), będącą spółką zależną Société wallonne de gestion et de participations (Sogepa), w celu inwestowania w spółki należące do grupy Duferco, których siedziba znajduje się poza Belgią, a nawet poza Unią Europejską.

- 9 W następstwie ukazania się tych artykułów Komisja zwróciła się do Belgii, pismem z dnia 29 listopada 2011 r., o przekazanie jej dodatkowych informacji dotyczących charakteru wsparcia finansowego, którego region Walonii udzielił grupie Duferco w latach 2003–2011.
- 10 Pismem z dnia 16 października 2013 r. Komisja poinformowała Belgię o swojej decyzji o wszczęciu postępowania przewidzianego w art. 108 ust. 2 TFUE w odniesieniu do przedmiotowych środków wsparcia finansowego. Komisja wezwała zainteresowane podmioty trzecie do przedstawiania uwag dotyczących przedmiotowych środków pomocy.
- 11 Z całości informacji przekazanych Komisji przez Królestwo Belgii wynika, że w latach 2003–2011 spółka FSIH kilkakrotnie podejmowała działania na rzecz grupy Duferco w łącznej wysokości 517 mln EUR.
- 12 Jedną z tych interwencji, zwana „pierwszym środkiem” lub „środkiem nr 1”, polegała na zbyciu w 2006 r. na rzecz spółki DII przez spółkę FSIH udziału w kapitale zakładowym wynoszącego 49,9%, który od 2003 r. posiadała spółka FSIH w kapitale spółki Duferco US. To zbycie udziałów nastąpiło w kontekście negocjacji poprzedzających objęcie przez grupę NLMK udziałów w kapitale zakładowym grupy Duferco poprzez spółkę SIF, przy czym grupa NLMK wyraziła życzenie, aby wszystkie akcje spółki Duferco US były kontrolowane przez spółkę SIF. I tak, aby wycofać się z zobowiązań spółki Duferco US, spółka FSIH w dniu 14 czerwca 2006 r. przyznała spółce DII opcję kupna swoich akcji w kapitale spółki Duferco US, która to opcja została następnie scedowana na rzecz spółki Ultima, która ją realizowała i wykonała, na kwotę 125,85 mln dolarów amerykańskich (USD) (około 95 mln EUR) na wykup całego udziału spółki FSIH w spółce Duferco US.
- 13 W ten sposób w dniu 12 grudnia 2006 r. grupa Duferco nabyła całość udziałów w kapitale spółki Duferco US, zaledwie kilka dni przed sformalizowaniem partnerstwa strategicznego z grupą NLMK.
- 14 Drugie działanie interwencyjne spółki FSIH na rzecz grupy Duferco, zwane „drugim środkiem” lub „środkiem nr 2”, polegało na scedowaniu przez spółkę FSIH w 2006 r. posiadanych przez nią od 2003 r. udziałów w kapitale spółki DPH w wysokości około 25% na rzecz spółki Bolmat, dawnej spółki dominującej grupy Duferco, której następcą prawnym jest BTB. To zbycie udziałów wynikała z woli wycofania się ze spółki DPH przez spółkę FSIH. I tak w dniu 14 czerwca 2006 r. spółka FSIH zbyła na rzecz spółki Bomat cały swój udział w kapitale spółki DPH za kwotę 105,42 mln USD (około 84 mln EUR).
- 15 Trzecia z tych interwencji, zwana „czwartym środkiem” lub „środkiem nr 4”, polegała zasadniczo, zgodnie z dwiema umowami podpisanymi we wrześniu i w grudniu 2009 r., na udzieleniu pożyczki in fine w wysokości 100 mln EUR spółce Ultima, dawnej spółce dominującej grupy Duferco, której następcą prawnym jest spółka BTB. Pożyczka ta została uruchomiona w dwóch transzach: pierwszej – w wysokości 30 mln EUR – we wrześniu 2009 r. i drugiej – w wysokości 70 mln EUR – w grudniu 2009 r. Stopa oprocentowania mająca zastosowanie do pożyczki została ustalona według stawki Euribor 12 miesięcy plus 75 punktów bazowych, czyli 2,052% w chwili zawarcia tych umów. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Królestwo Belgii rzeczywiście przyjęta stopa oprocentowania wynosiła 2,04% przy zwolnieniu pierwszej transzy i 1,99% przy zwolnieniu drugiej transzy.
- 16 Wobec zakończenia partnerstwa strategicznego pomiędzy grupą Duferco a grupą NLMK, które nastąpiło w 2011 r., i zgodnie z uzgodnieniami między grupami cała pożyczka została spłacona z wyprzedzeniem w dniu 30 czerwca 2011 r.
- 17 W dniu 20 stycznia 2016 r. Komisja wydała sporną decyzję.

- 18 Co się tyczy przede wszystkim środka nr 1, Komisja uznała, że warunki, na jakich dokonano sprzedaży udziałów posiadanych przez spółkę FSIH w kapitale spółki Duferco US, skutkowały postawieniem spółki DII w sytuacji korzystniejszej od sytuacji jej konkurentów, ponieważ żaden inwestor prywatny nie zgodziłby się na sprzedaż swych udziałów w spółce Duferco US na tych samych warunkach, i że korzyść ta stanowi pomoc państwa niezgodną z rynkiem wewnętrznym.
- 19 Komisja uznała, że udział spółki FSIH w kapitale spółki Duferco US powinien być wyceniony na kwotę 141,09 mln USD, wobec czego z powodu zbycia za kwotę 125,85 mln USD kwota pomocy na rzecz DII wynosiła 15,24 mln USD (około 11,58 mln EUR).
- 20 Następnie, jeśli chodzi o środek nr 2, Komisja również uznała, że warunki, na jakich dokonano sprzedaży udziałów należących do FSIH w kapitale spółki DPH, doprowadziły do postawienia spółki Bolmat w sytuacji korzystniejszej w porównaniu z sytuacją jej konkurentów, ponieważ żaden inwestor prywatny nie zgodziłby się na sprzedaż swojego udziału w spółce DPH na takich samych warunkach, i że korzyść ta stanowi pomoc państwa niezgodną z rynkiem wewnętrznym.
- 21 Komisja uznała, że udział należący do spółki FSIH w kapitale spółki DPH być wyceniony co najmniej na kwotę 131 mln USD, wobec czego z powodu zbycia za kwotę 105,42 mln USD kwota pomocy na rzecz spółki Bolmat wynosiła 25,58 mln USD (około 20,36 mln EUR).
- 22 Wreszcie w odniesieniu do środka nr 4 Komisja uznała, że warunki, na jakich spółka FSIH udzieliła spółce Ultima pożyczki w wysokości 100 mln EUR, skutkowały postawieniem tej spółki w sytuacji korzystniejszej od sytuacji jej konkurentów, ponieważ żaden prywatny kredytodawca nie zgodziłby się na udzielenie jej pożyczki na tych samych warunkach, i że korzyść ta stanowi pomoc państwa niezgodną z rynkiem wewnętrznym. Jej zdaniem stopa oprocentowania kredytu powinna być ustalona na poziomie Euribor 12 miesięcy plus 220 punktów bazowych, czyli 3,502%.
- 23 Ponieważ uzgodniono wcześniejszą spłatę pożyczki w czerwcu 2011 r., Komisja, opierając się na obliczeniu uproszczonej stopy, uznała, że kwota pomocy na rzecz Ultimy wynosiła w przybliżeniu 2,08 mln EUR w odniesieniu do tej pożyczki.

Sporna decyzja

- 24 Sentencja spornej decyzji ma następujące brzmienie:

„Artykuł pierwszy

Poniższe środki, które zostały w sposób niezgodny z prawem i z naruszeniem art. 108 ust. 3 [TFUE] przyznane przez [Królestwo] Belgii, stanowią pomoc państwa niezgodną z rynkiem wewnętrznym:

- a) sprzedaż udziału w kapitale zakładowym spółki [Duferco US] na rzecz [DII] za kwotę 11 581 700 [EUR];
- b) sprzedaż udziałów w kapitale zakładowym [spółki DPH] na rzecz [spółki Bolmat] za kwotę 20 362 464 [EUR];

[...]

- d) pożyczka na rzecz [spółki Ultima] w wysokości 2 082 723 [EUR] kwoty głównej przy zastosowaniu stopy procentowej poniżej 3,502%;

[...].

Artykuł 2

1. [Królestwo] Belgi[i] jest zobowiązany[e] do odzyskania od beneficjentów bezpośrednich lub ich następców prawnych pomocy państwa przyznanej niezgodnie z rynkiem wewnętrznym, o której mowa w art. 1.

[...]”.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 25 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 14 lutego 2017 r. spółki BTB i DPH wniosły skargę mającą na celu stwierdzenie częściowej nieważności spornej decyzji.
- 26 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 12 czerwca 2017 r. spółka FISH wniosła o przystąpienie do sprawy w charakterze interwenienta popierającego żądania spółek BTB i DPH.
- 27 Na poparcie tej skargi spółki BTB i DPH podniosły osiem zarzutów. Trzy z tych zarzutów dotyczyły środka nr 1, trzy dotyczyły środka nr 2, a dwa ostatnie dotyczyły środka nr 4.
- 28 W odniesieniu do środka nr 1 dwa pierwsze zarzuty oparte były zasadniczo na braku korzyści związanej z warunkami, na których spółka FSIH zbyła na rzecz spółki DII swoje udziały w kapitale spółki Duferco US. Zarzut trzeci został w istocie oparty na różnych uchybieniach przy ustalaniu kwoty rozpatrywanej pomocy.
- 29 W odniesieniu do środka nr 2 dwa pierwsze zarzuty również dotyczyły zasadniczo braku korzyści związanej z warunkami, na których spółka FSIH zbyła na rzecz spółki Bolmat swoje udziały w spółce DPH. Zarzut trzeci został w istocie oparty na różnych uchybieniach przy ustalaniu kwoty rozpatrywanej pomocy.
- 30 Jeśli chodzi o środek nr 4, oba podniesione zarzuty dotyczyły zasadniczo braku korzyści związanej z warunkami, na jakich spółka FSIH udzieliła pożyczki spółce Ultima.
- 31 Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił skargę spółek BTB i DPH.

Żądania stron przed Trybunałem

- 32 Spółki BTB i DPH wnoszą do Trybunału o:
- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania oraz
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 33 Komisja wnosi do Trybunału o:
- tytułem głównym – oddalenie odwołania jako bezzasadnego;
 - tytułem żądania ewentualnego – oddalenie skargi o stwierdzenie nieważności spornej decyzji, oraz
 - obciążenie spółek BTB i DPH kosztami postępowania przed Trybunałem.

W przedmiocie odwołania

W przedmiocie dopuszczalności

- 34 Komisja podnosi zarzut niedopuszczalności odwołania w całości ze względu na to, że jest ono zbyt abstrakcyjne.
- 35 W tym względzie należy przypomnieć, że z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE oraz art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak również z art. 168 § 1 lit. d) i art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości wynika, że odwołanie powinno precyzyjnie wskazywać zakwestionowane części wyroku, o którego uchylenie się wnosi, oraz argumenty prawne, które szczegółowo uzasadniają to żądanie (wyrok z dnia 11 kwietnia 2013 r., Mindo/Komisja, C-652/11 P, EU:C:2013:229, pkt 21).
- 36 W niniejszej sprawie spółki BTB i DPH jasno przedstawiły powody, dla których utrzymują, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa. Te dwa przedsiębiorstwa wystarczająco precyzyjnie wskazały punkty zaskarżonego wyroku, w których ich zdaniem dopuszczono się naruszeń prawa i które doprowadziły Sąd do stwierdzenia w niniejszym przypadku, że Komisja prawidłowo doszła do wniosku co do istnienia pomocy państwa.
- 37 W związku z powyższym zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Komisję należy oddalić.
- 38 W konsekwencji odwołanie wniesione przez spółki BTB i DPH jest dopuszczalne.

Co do istoty sprawy

- 39 Na poparcie odwołania wnoszące odwołanie podnoszą jedyny zarzut, składający się z dwóch części, z których pierwsza odnosi się do naruszenia zasad dotyczących ciężaru dowodu, a druga na zasadzie równości broni i prawa do rzetelnego procesu.

W przedmiocie części pierwszej jedyne go zarzutu

– Argumentacja stron

- 40 W części pierwszej jedyne go zarzutu spółki BTB i DPH podnoszą w pierwszej kolejności, że poprzez zawarte w pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku sformułowanie „w celu wykazania, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie stanu faktycznego, dający podstawę do stwierdzenia nieważności spornej decyzji, dowody przedstawione przez wnoszącego odwołanie muszą wystarczyć do pozbawienia wiarygodności oceny stanu faktycznego przyjętej w spornej decyzji”, Sąd naruszył zasady rozkładu ciężaru dowodu w dziedzinie pomocy państwa. Utrzymując, że to do wnoszących odwołanie należy przedstawienie dowodów wystarczających do pozbawienia wiarygodności złożonej oceny ekonomicznej okoliczności faktycznych przyjętej w spornej decyzji, Sąd odwrócił ciężar dowodu.
- 41 Zdaniem tych przedsiębiorstw Sąd, po pierwsze, przyznał Komisji prawo do niewykazania, w jaki sposób rozpatrywane środki stanowią pomoc państwa, i do umożliwienia oparcia swojej oceny stanu faktycznego na zwykłych twierdzeniach lub dowodach „prawdopodobnych”, których prawdziwości nie jest ona zobowiązana udowodnić. Po drugie, Sąd wymagał od wnoszących odwołanie wykazania, że rozpatrywane środki nie stanowią pomocy państwa.

- 42 W drugiej kolejności spółki BTB i DPH uważają, że z pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku wynika, iż Sąd w sposób dorozumiany przyjął, że jeśli po przeprowadzeniu przez Komisję badania rozpatrywanych środków istnieje wątpliwość, to wątpliwość ta będzie korzystna dla tej instytucji, ponieważ może ona oprzeć swą ocenę na zwykłych „prawdopodobnych” dowodach, których prawdziwości nie musi ona wykazać.
- 43 Komisja nie zgadza się z argumentacją spółek BTB i DPH.

– Ocena Trybunału

- 44 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału zakwalifikowanie danego środka jako „pomocy państwa” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE wymaga spełnienia wszystkich wymienionych niżej przesłanek. Po pierwsze, musi to być interwencja państwa lub przy użyciu zasobów państwowych. Po drugie, środek ten musi być w stanie wpłynąć na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Po trzecie, musi on przyznawać beneficjentowi selektywną korzyść. Po czwarte, musi zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem (wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., Arriva Italia i in., C-385/18, EU:C:2019:1121, pkt 31).
- 45 Należy również przypomnieć, że także zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału za pomoc państwa uznaje się środki, które, niezależnie od ich formy, mogą uprzywilejowywać przedsiębiorstwa w bezpośredni lub pośredni sposób lub które można uznać za korzyść gospodarczą, jakiej przedsiębiorstwo będące beneficjentem nie mogłoby uzyskać w normalnych warunkach rynkowych (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Komisja/FIH Holding i FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, pkt 44).
- 46 Mając zatem na uwadze cel art. 107 ust. 1 TFUE, jakim jest zapewnienie niezakłóconej konkurencji, w tym między przedsiębiorstwami publicznymi a przedsiębiorstwami prywatnymi, pojęcie „pomocy” w rozumieniu tego postanowienia nie może obejmować środka przyznanego przedsiębiorstwu przy użyciu zasobów państwowych, w sytuacji gdy przedsiębiorstwo to mogłoby uzyskać taką samą korzyść w okolicznościach, które odpowiadają normalnym warunkom rynkowym. Oceny warunków, w których tego rodzaju korzyść została przyznana, dokonuje się więc, co do zasady, z zastosowaniem zasady prywatnego podmiotu gospodarczego (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Komisja/FIH Holding i FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, pkt 45).
- 47 Zasada prywatnego podmiotu gospodarczego jest jednym z czynników, które Komisja jest zobowiązana uwzględnić w celu ustalenia istnienia pomocy, a zatem nie stanowi wyjątku, który znajduje zastosowanie wyłącznie na wniosek państwa członkowskiego, gdy uznano, że spełnione są znamiona pojęcia „pomocy państwa” określone w art. 107 ust. 1 TFUE (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Komisja/FIH Holding i FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, pkt 46).
- 48 W tym kontekście należy przypomnieć, że Trybunał już orzekł, iż Komisja nie może twierdzić, iż przedsiębiorstwo odniosło korzyść stanowiącą pomoc państwa, biorąc za podstawę po prostu negatywne domniemanie, oparte na braku informacji pozwalających na dojście do przeciwnego wniosku, gdy brak jest innych informacji umożliwiających stwierdzenie odniesienia takiej korzyści (wyrok z dnia 17 września 2009 r., Komisja/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, pkt 58).
- 49 Tak więc w wypadku gdy Komisja stosuje zasadę prywatnego podmiotu gospodarczego, jest ona zobowiązana co najmniej do zapewnienia, że informacje, którymi dysponuje, nawet jeśli w danym wypadku mogą być niepełne i fragmentaryczne, stanowią wystarczającą podstawę dla stwierdzenia, że przedsiębiorstwo odniosło korzyść stanowiącą pomoc państwa (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2009 r., Komisja/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, pkt 56).

- 50 Komisja powinna bowiem oprzeć swe decyzje na informacjach charakteryzujących się pewnym stopniem pewności i spójności i mogących uzasadnić sformułowane przez nią wnioski (wyrok z dnia 17 września 2009 r., Komisja/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, pkt 55).
- 51 Ponadto – jak zasadniczo podkreślił Sąd w pkt 82 zaskarżonego wyroku – Komisja jest zobowiązana do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie kwestionowanych środków w sposób staranny i bezstronny, tak aby dysponować w chwili wydania ostatecznej decyzji stwierdzającej istnienie w danym wypadku niezgodności lub bezprawnego charakteru pomocy możliwie najbardziej kompletnymi i wiarygodnymi informacjami (zob. podobnie wyroki: z dnia 2 września 2010 r., Komisja/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, pkt 90; z dnia 3 kwietnia 2014 r., Francja/Komisja, C-559/12 P, EU:C:2014:217, pkt 63).
- 52 W niniejszej sprawie Sąd podkreślił w pkt 81 zaskarżonego wyroku, że ciężar dowodu spełnienia przesłanek stosowania kryterium prywatnego podmiotu gospodarczego spoczywa na Komisji i że jest tak tym bardziej wówczas, gdy sporna decyzja opiera się nie na braku dowodów, o które Komisja zwróciła się do zainteresowanego państwa członkowskiego, lecz na stwierdzeniu, że prywatny podmiot gospodarczy nie zachowałby się w taki sam sposób jak władze tego państwa członkowskiego, co zakłada, że Komisja dysponowała wszystkimi koniecznymi dowodami do przygotowania swojej decyzji.
- 53 Tak więc wbrew temu, co twierdzą spółki BTB i DPH, z zaskarżonego wyroku nie wynika, by Sąd uznał, że wystarczy, aby Komisja oparła swoją ocenę ekonomiczną na zwykłych „prawdopodobnych” twierdzeniach, których prawdziwości nie jest ona zobowiązana udowodnić.
- 54 Jeśli chodzi o przedstawioną przez spółki BTB i DPH argumentację, zgodnie z którą w pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że to do nich należy przedstawienie dowodów w celu wykazania, iż rozpatrywane środki nie stanowią pomocy państwa, to należy stwierdzić, że argumentacja ta wynika z błędnego zrozumienia zaskarżonego wyroku.
- 55 Z pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku wynika bowiem, że Sąd stwierdził w istocie, iż choć Komisja zastosowała kryterium prywatnego podmiotu gospodarczego, przeprowadziła swoją analizę i doprowadziła w swej decyzji do stwierdzenia, zgodnie z którym rozpatrywane środki stanowią pomoc państwa, to do strony skarżącej należy wykazanie oczywistego błędu w ocenie okoliczności faktycznych dokonanej przez Komisję.
- 56 Tymczasem owo stwierdzenie jest jedynie konsekwencją zasady ustanowionej w utrwalonym orzecznictwie Trybunału, z którym kontrola, jaką sprawują sądy Unii nad dokonywanymi przez Komisję złożonymi ocenami ekonomicznymi, jest kontrolą o zawężonym zakresie, która musi się ograniczać do sprawdzenia, czy przestrzegane były przepisy proceduralne oraz zasady dotyczące obowiązku uzasadnienia, a także czy dokonano prawidłowych ustaleń faktycznych, czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie i czy nie doszło do nadużycia władzy (wyrok z dnia 2 września 2010 r., Komisja/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 57 Biorąc pod uwagę szeroki zakres uznania Komisji w odniesieniu do stosowania zasady prywatnego podmiotu gospodarczego, Sąd słusznie ograniczył swą kontrolę do sprawdzenia, czy nie popełniono oczywistych błędów w ocenie w rozumowaniu Komisji, stosując kryterium prywatnego podmiotu gospodarczego w celu wykazania, że rozpatrywane środki stanowią pomoc państwa.
- 58 Jak słusznie przypominał Sąd w pkt 87 zaskarżonego wyroku, kontrola sądowa jest bowiem ograniczona w odniesieniu do tego, czy dany środek wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE, jeżeli oceny przeprowadzone przez Komisję mają techniczny lub złożony charakter (wyrok z dnia 30 listopada 2016 r., Komisja/Francja i Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, pkt 88 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 59 W tym względzie Sąd również słusznie przypomniał w pkt 88 zaskarżonego wyroku, że kiedy Komisja musi zastosować kryterium prywatnego podmiotu gospodarczego w celu sprawdzenia, czy dany środek wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE, posłużenie się tym kryterium wiąże się z zasady z dokonaniem przez Komisję złożonej oceny ekonomicznej (wyrok z dnia 30 listopada 2016 r., Komisja/Francja i Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, pkt 89 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 60 Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, przeprowadzona przez Komisję analiza kwestii możliwości uznania określonych środków za pomoc państwa z tego powodu, że postępowanie organów publicznych było odmienne od postępowania podmiotu prywatnego, wymaga dokonania złożonej oceny ekonomicznej (wyrok z dnia 20 września 2017 r., Komisja/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, pkt 62).
- 61 Sąd słusznie dodał w pkt 89 i 141 zaskarżonego wyroku, że jego zadaniem nie jest zastąpienie własną oceną ekonomiczną oceny dokonanej przez autora decyzji, o której kontrolę zgodności z prawem do niego się zwrócono (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2017 r., Komisja/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, pkt 63).
- 62 Sąd przeprowadził zatem kontrolę spornej decyzji w pełnej zgodności z zasadami i kryteriami przypominanymi w orzecznictwie przytoczonym w pkt 56, 58–61 niniejszego wyroku.
- 63 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że Sąd nie naruszył prawa, uznając w pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku, iż to na spółkach BTB i DPH spoczywał obowiązek wykazania, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie okoliczności faktycznych mogący uzasadniać stwierdzenie nieważności spornej decyzji.
- 64 Wynika stąd, że pierwszą część jedynego zarzutu należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej jedynego zarzutu

– Argumentacja stron

- 65 W części drugiej jedynego zarzutu spółki BTB i DPH podnoszą, że poprzez sformułowania użyte w pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku, przypomniane w pkt 40 niniejszego wyroku, Sąd naruszył zasadę równości broni i prawo do rzetelnego procesu.
- 66 Przedsiębiorstwa te uważają, że rzeczona zasada pociąga za sobą obowiązek przyznania każdej ze stron racjonalnej możliwości przedstawienia swojej sprawy, w tym również swoich dowodów, w warunkach niestawiających jej w wyrażnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej.
- 67 Tymczasem w niniejszej sprawie, uznając, że spółki BTB i DPH były zobowiązane przedstawić wystarczające dowody, by pozbawić wiarygodności dokonaną przez Komisję ocenę rozpatrywanych środków, Sąd naruszył wspomnianą zasadę, stawiając Komisję w uprzywilejowanej sytuacji w stosunku do tych przedsiębiorstw. W przypadku bowiem gdy Komisja i skarżący przedstawiają ocenę faktów w sposób sprzeczny, ale równie wiarygodny, wyjaśnienia Komisji automatycznie mają pierwszeństwo przed wyjaśnieniami przedstawionymi przez skarżące.
- 68 Zdaniem spółek BTB i DPH Sąd zażądał od nich przedstawienia dowodów, których moc dowodowa jest większa niż moc dowodowa dowodów, na których Komisja oparła swą ocenę okoliczności faktycznych.
- 69 Takie rozłożenie ciężaru dowodu byłoby sprzeczne z orzecznictwem wynikającym z wyroków: z dnia 28 marca 1984 r., Compagnie royale asturienne des mines i Rheinzink/Komisja (29/83 i 30/83, EU:C:1984:130, pkt 16), oraz z dnia 31 marca 1993 r., Ahlström Osaakeyhtiö i in./Komisja (C-89/85,

C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85, EU:C:1993:120, pkt 126, 127), zgodnie z którymi w przypadku gdy Komisja stwierdzi naruszenie reguł konkurencji w oparciu o założenie, że ustalonych okoliczności faktycznych nie da się wytłumaczyć inaczej niż zachowaniem niezgodnym z regułami konkurencji, sąd Unii będzie musiał stwierdzić nieważność analizowanej decyzji, gdy zainteresowane przedsiębiorstwa przedstawią argumenty, które stawiają w odmiennym świetle fakty wykazane przez Komisję i które pozwalają tym samym na inne przekonujące wyjaśnienie faktów, na podstawie których Komisja stwierdziła istnienie naruszenia.

70 Komisja nie zgadza się z argumentacją spółek BTB i DPH.

– Ocena Trybunału

- 71 Jeśli chodzi o wymagany standard dowodu w celu wykazania oczywistego błędu w stosowaniu zasady prywatnego podmiotu gospodarczego, należy na wstępie zaznaczyć, że ze sformułowań użytych przez Sąd w pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku wynika, iż wymagał on od skarżących wykazania istnienia wystarczająco poważnego błędu, aby znieść złożoną ocenę ekonomiczną dokonaną przez Komisję. Natomiast nie wynika stąd ani to, że skarżące powinny były wykazać brak pomocy państwa, ani to, że Komisja może oprzeć się na zwykłych prawdopodobnych twierdzeniach w celu wykazania istnienia pomocy państwa, ani to, że skarżące powinny całkowicie podważyć analizę ekonomiczną Komisji.
- 72 Tymczasem, jak słusznie stwierdził Sąd, oczywisty błąd można wykazać za pomocą dowodów, które pozbawiają wiarygodności ocenę stanu faktycznego dokonaną przez Komisję w jej decyzji. Zarzut oparty na oczywistych błędach w ocenie należy natomiast oddalić, jeżeli mimo przedstawionych przez stronę skarżącą dowodów podważaną ocenę można jednak uznać za prawdziwą lub wiarygodną.
- 73 Tym samym możliwość zaskarżenia wiarygodności oceny faktów przyjętej przez Komisję w decyzji została wykazana na korzyść wnoszących odwołanie i wbrew temu, co twierdzą spółki BTB i DPH, sformułowania użyte przez Sąd w zaskarżonym wyroku w żaden sposób nie oznaczają, że w niniejszym przypadku wnoszące odwołanie były zobowiązane do przedstawienia dowodów, których moc dowodowa była większa niż moc dowodów, na których Komisja oparła swoją ocenę okoliczności faktycznych.
- 74 To w świetle tych rozważań Sąd ocenił w pkt 121, 124, 127, 180, 221, 248, 253, 276 i 285 zaskarżonego wyroku kwestię, czy twierdzenia spółek BTB i DPH były wystarczające, aby pozbawić wiarygodności ocenę dokonaną przez Komisję w spornej decyzji ocenę okoliczności faktycznych, i stwierdził, że tak nie było.
- 75 Co się tyczy argumentacji spółek BTB i DPH opartej na wyrokach: z dnia 28 marca 1984 r., *Compagnie royale asturienne des mines i Rheinzink/Komisja* (29/83 i 30/83, EU:C:1984:130, pkt 16), i z dnia 31 marca 1993 r., *Ahlström Osakeyhtiö i in./Komisja* (C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85, EU:C:1993:120, pkt 126, 127), wystarczy podkreślić, że Komisja, w wypadku gdy stosuje zasadę prywatnego podmiotu gospodarczego, nie opiera się na założeniu, iż wykazanych okoliczności faktycznych nie da się inaczej wytłumaczyć niż w oparciu o istnienie zachowania antykonkurencyjnego, lecz co do zasady dokonuje oceny złożonej oceny ekonomicznej w celu ustalenia, czy dane przedsiębiorstwo odniosło korzyść stanowiącą pomoc państwa.
- 76 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie, uznając w pkt 90 i 142 zaskarżonego wyroku, iż „aby wykazać, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie stanu faktycznego, dający podstawę do stwierdzenia nieważności spornej decyzji, dowody przedstawione przez wnoszącego odwołanie muszą wystarczyć do pozbawienia wiarygodności oceny stanu faktycznego przyjętej w rozpatrywanej decyzji”, Sąd nie naruszył ani zasady równości broni, ani prawa do rzetelnego procesu.

- 77 W świetle całości powyższych rozważań część drugą jedynego zarzutu należy oddalić jako bezzasadną.
- 78 Wynika stąd, że odwołanie należy oddalić w całości jako bezzasadne.

W przedmiocie kosztów

- 79 Zgodnie z art. 137 regulaminu postępowania przed Trybunałem, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na mocy art. 184 § 1 tego regulaminu, Trybunał orzeka o kosztach w wyroku kończącym postępowanie.
- 80 Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu postępowania, mającym również zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie kosztami spółek BTB i DPH, a te przegrały sprawę, należy je obciążyć kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

- 1) Odwołanie zostaje oddalone.**
- 2) Spółki BTB Holding Investments SA i Duferco Participations Holding SA zostają obciążone kosztami postępowania.**

Podpisy